כיתה ט' | תנ"ך | שיעור 3 מתוך 3 | 45 דק' | ירמיהו לא, יד-טז

# "רחל מבכה על בניה": נבואת נחמה

## 🎯 מטרות השיעור

- התלמידים יתארו את התמונה הפיוטית של רחל המבכה על בניה.
- התלמידים יזהו את המעבר מבכי לנחמה בתוך שלושת הפסוקים.
- התלמידים יסכמו את היחידה: איך ירמיהו מחבר בין תוכחה לנחמה.

## ❓ השאלה הגדולה של היחידה

**מה תפקידו של נביא: להוכיח, או לנחם?**

בכל שיעור ממקמים את הנבואה על "ציר" בין תוכחה לנחמה, ובסוף היחידה כל תלמיד כותב עמדה.

## 🧪 פתיחה

מקריאים את המשפט "ויש תקוה לאחריתך" ושואלים: מתי אומרים משפט כזה? למי? מה הוא נותן לשומע?

## 📖 הסבר למורה

בפרקים ל-לא, "ספר הנחמה" של ירמיהו, באה תמונה של רחל, אם השבטים, בוכה ברמה על בניה שגלו: "קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים, רחל מבכה על בניה; מאנה להנחם על בניה, כי איננו" (לא, יד). ה' עונה לה: "מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה, כי יש שכר לפעלתך... ושבו מארץ אויב" (לא, טו), "ויש תקוה לאחריתך... ושבו בנים לגבולם" (לא, טז).

קריאה ספרותית: הפסוקים בנויים כמו דיאלוג: בכי של אם, ותשובה של נחמה. המילה "ושבו" חוזרת פעמיים. מפרשים שונים הסבירו למה דווקא רחל; זה פירוש, ואפשר להביא אותו כהעשרה.

סיכום היחידה: אותו נביא שהוכיח בחריפות בנאום המקדש (ז) הוא גם נביא הנחמה. זה מחבר לפסוק י בפרק א: "לנתוש ולנתוץ... לבנות ולנטוע".

**זרמים:** ממלכתי: בכיתה ט' עוברים ללמוד פרקי נבואה, וירמיהו א, ז ולא כלולים בתכנית. חמ"ד: אפשר להשתמש ביחידה כהעשרה, ולהוסיף פירושי רש"י ורד"ק מספריא.

## 📜 הפסוקים (מתוך מכון ממרא)

**ירמיהו לא, יד-טז**

**(יד)** כֹּה אָמַר יְהוָה, קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים--רָחֵל, מְבַכָּה עַל-בָּנֶיהָ; מֵאֲנָה לְהִנָּחֵם עַל-בָּנֶיהָ, כִּי אֵינֶנּוּ.

**(טו)** כֹּה אָמַר יְהוָה, מִנְעִי קוֹלֵךְ מִבֶּכִי, וְעֵינַיִךְ, מִדִּמְעָה: כִּי יֵשׁ שָׂכָר לִפְעֻלָּתֵךְ נְאֻם-יְהוָה, וְשָׁבוּ מֵאֶרֶץ אוֹיֵב.

**(טז)** וְיֵשׁ-תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵךְ, נְאֻם-יְהוָה; וְשָׁבוּ בָנִים, לִגְבוּלָם.

## ⚖️ כתוב / מפרשים

בטור הימני מה שכתוב בפסוק במפורש. בטור השמאלי פירוש אפשרי, ובו כתוב של מי הפירוש. הפירוש הוא דרך אחת להבין, לא חלק מהפסוק.

| 📜 כתוב (מה הפסוק אומר במפורש) | 🔍 מפרשים (פירוש אפשרי, ושל מי) |
|---|---|
| **(לא, יד)** „מאנה להנחם על בניה, כי איננו“ | *פירוש אפשרי:* רחל מסרבת להתנחם כל עוד הבנים לא חזרו; הנחמה האמיתית היא רק השיבה. |
| **(לא, טו)** „כי יש שכר לפעלתך“ | *פירוש אפשרי:* הבכי והכאב של האם "נחשבים", יש להם ערך. |
| **(לא, טז)** „ושבו בנים לגבולם“ | הנחמה היא שיבה ממשית לארץ, לא רק עידוד. |

## 👩‍🏫 מהלך השיעור (45 דקות)

**חומרים:** תנ"ך, דף העבודה, הציר מהשיעורים הקודמים

1. פתיחה: "ויש תקוה לאחריתך" (5 דקות)
2. קריאה של לא, יד-טז וחלוקה לשני "קולות": רחל וה' (10 דקות)
3. דף העבודה (12 דקות)
4. סיכום היחידה: הציר תוכחה–נחמה, וחזרה לפסוק י בפרק א (10 דקות)
5. כתיבה אישית: עמדה על השאלה הגדולה (8 דקות)

## 💬 שאלות לדיון

**הבנה (מה כתוב?)**

1. על מה רחל בוכה?
2. מה ה' מבטיח לה?

**פרשנות (מה זה אומר?)**

1. איך הפסוקים עוברים מבכי לנחמה? אילו מילים מסמנות את המעבר?
2. למה, לדעתכם, הנביא בוחר דווקא בדמות של אם?

**הערכה (מה דעתי?)**

1. תוכחה או נחמה: מה, לדעתכם, חשוב יותר שנביא יאמר לעמו? נמקו.

### 🏁 סיכום השיעור

חוזרים לשאלה הגדולה: "מה תפקידו של נביא: להוכיח, או לנחם?" כל תלמיד כותב פסקה עם ציטוט אחד לפחות מכל שיעור ביחידה.

### 🎟️ כרטיס יציאה (2 דקות)

בסוף השיעור כל תלמיד כותב על פתק:

1. כתבו במשפט אחד את התמונה בפסוק יד.
2. איזה פסוק ביחידה הכי נגע בכם? למה?

### 💡 הערות למורה

המספור כאן לפי מכון ממרא, שזהה למספור המקובל בתנ"ך העברי (לא, יד-טז). בחלק מהמהדורות והתרגומים המספור מוזז בפסוק אחד.

### 📝 בדף העבודה

חלוקה לשני קולות, איתור מילים חוזרות, שאלת פרשנות ו★ פסקת סיכום ליחידה. מחוון מלא בעמוד השני.

## מקורות

- ירמיהו פרק לא (מכון ממרא)

# מחוון: רחל מבכה על בניה

1. יד: רחל (בתיאור של ה'), בכי ויגון · טו: ה', נחמה וציווי להפסיק לבכות · טז: ה', תקווה.
2. "ושבו" ("ושבו מארץ אויב", "ושבו בנים לגבולם"): הבנים יחזרו לארצם.
3. ב. סירבה להתנחם
4. פרק ז הוא תוכחה ("לנתוש ולנתוץ"), ופרק לא הוא נחמה ובנייה ("לבנות ולנטוע"). השליחות של ירמיהו כוללת את שניהם, כמו שנאמר בהקדשה.
5. תשובה פתוחה. לבדוק: עמדה ברורה, שלושה ציטוטים מדויקים (א, ז, לא), והסבר שמחבר ביניהם.